

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

55 år och karensval (SOU 2020:65)

N2020/02936

1 Sammanfattning

Skatteverket har ingen invändning mot att förslaget genomförs.

Skatteverket lämnar dock mot bakgrund av verkets övergripande uppdrag att bidra till ett väl fungerande samhälle vissa synpunkter på delbetänkandet.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Sammandrag

Skatteverket anser att delbetänkandet borde ha beaktat resultat från forskningen som visar att självriskens storlek och utformning påverkar hur mycket socialförsäkringen används samt att statistiken som ska stödja förklaringen till lägre antal anmälda sjukfall kunde ha varit bättre underbyggd. Vidare saknas resonemang av hur det allmänna hälsoläget har utvecklats för delgrupper av egenföretagare samt en analys av vilka som gör aktiva val när det finns ett förval. Slutligen brister konsekvensutredningen när det gäller effekter för enskilda och jämställdhet.

2.2 Karensval, sjukfall och avgifter

Delbetänkandet framför att val av karens ger en förhållandevis liten effekt på egenavgifterna och därför inte speglar den risk som egenföretagaren tar genom att välja längre karenstid i form av förväntat inkomstbortfall (s. 23). Förutom premien utgör dock karenstiden en del av självrisken. Givet en premienivå ökar självrisken om karenstid införs, tas karenstid bort går självrisken ned. Egenföretagares val av karenstid kan alltså inte bara förklaras av skillnader i avläsbar premie utan påverkas också av karenstiden. Tillgänglig forskning visar att självriskens storlek och utformning påverkar hur mycket socialförsäkringen används.¹ Forskningen avser emellertid främst anställda.

Delbetänkandet framför att gruppen egenföretagare med grundkarens på sju dagar består av en större andel kombinatorer och att det delvis förklarar det lägre antalet anmälda sjukfall (s. 24). Detta då de kan ha sjukfrånvaro från annan sysselsättning. Det hade varit en fördel att presentera statistik på dels summa sjukfrånvaron per individ, dels andel kombinatorer för att underbygga förklaringen.

¹ Se exempelvis Henrekson M. & Persson M. (2004): The effect on sick leave of changes in the sickness insurance system, *Journal of Labour Economics* 22, s. 87-113; Johansson P. & Brännäs K. (1998): A household model for work absence, *Applied Economics* 30, s. 1493-1503; Johansson P. & Palme M. (2005): Moral hazard and sickness insurance, *Journal of Public Economics* 89, p. 1879-1890.

2.3 Medellivslängdens utveckling

I avsnittet medellivslängdens utveckling redogör delbetänkandet för medellivslängden bland hela populationen. I sammanhanget blir detta intetsägande, dels eftersom levnadslängd inte behöver säga något om det allmänna hälsoläget och behovet av en försäkring som täcker korttidssjukfrånvaro, dels eftersom medellivslängden bland hela populationen säger lite om hälsan bland egenföretagare, speciellt bland äldre egenföretagare. Det hade varit önskvärt att resonemanget inkluderat hur det allmänna hälsoläget har utvecklats för delgrupper av egenföretagare. Hälsoutvecklingen kan vara helt annorlunda bland de som valt att driva företag jämfört med övriga i befolkningen.

2.4 Analys och slutsatser

Delbetänkandet skulle ha tjänat på att analysera vilka som gör aktiva val när det finns ett förval. I avsnittet framförs att inkomstnivån hänger ihop med valet av karens. De med högst inkomst har valt 1 dags karens medan den stora gruppen med grundkarens på 7 dagar har lägst inkomst. Detta mönster skulle gå att förklara utifrån studier inom pensionsområdet, som analyserar olika grupperns benägenhet att avvika från det som är förvalt.² Det kan även vara så att valet av 7 dagars karens hänger samman med kravet på läkarintyg, som gäller från och med dag 8 i en sjukperiod.³

Delbetänkandet uttalar sig om hur anmäld sjukfrånvaro kommer att fördela sig baserat på hur den fördelar sig utifrån dagens karensval. Det går inte att göra det utan vissa antaganden då dagens karensval är delvis låsta för den berörda gruppen. Vilka antaganden som görs redovisas inte tydligt i delbetänkandet. De som idag har valt 1 dags karens gjorde det innan de blev 55 år gamla. Alltså kan de ha större riskaversion, vara mer förutseende, bättre informerade eller mer villiga att betala en högre egenavgift för att få en kortare karens, än de som inte valt en kort karens innan 55 års ålder. Med förslaget kan dessa personer vänta med att byta till kortare karens till efter 55 år.

2.5 Konsekvensutredning

I delbetänkandet saknas det en konsekvensanalys av att kunna få sjukpenning för kortare sjukfall för äldre egenföretagare. Till exempel kan det innebära a) en förbättrad ekonomisk situation för de som har en sämre hälsa, speciellt bland de som drabbas av intäktstapp redan vid korttidsfrånvaro, b) förbättrad hälsa och arbetsförmåga på längre sikt genom till exempel mindre sjuknärvaro, c) ökade incitament att såväl starta företag som att fortsätta driva företag bland äldre genom att det finns en större förutsägbarhet i sjukförsäkringen och flexibilitet i valet av karenstid. Sammantaget skulle förslaget kunna ge en förbättrad arbetssituation för egenföretagare. Det skulle även kunna påverka konkurrensen mellan företagare till fördel för äldre företagare.

Vidare brister konsekvensutredningen i sin jämställdhetsanalys. Reglerna är som delbetänkandet påpekar könsneutralt utformade, men samtidigt finns det skillnader, som delbetänkandet visar, mellan hur kvinnor och män väljer karenstid samt nyttjar

² Se Riksrevisionen, Att gå i pension – varför så krångligt?, Rapport 2014:13.; Inspektionen för socialförsäkringen, Val av traditionell försäkring och fondförsäkring vid pensionering, Rapport 2014:26; Inspektionen för socialförsäkringen, Att välja uttagstid av tjänstepension, Rapport 2015:15; Hagen, J (2015): “The determinants of annuitization: evidence from Sweden”, International Tax and Public Finance, vol. 22, nr 4, s. 549–578; Büttler, M. och F. Teppa (2007): “The choice between an annuity and a lump sum: Results from Swiss pension funds”, Journal of Public Economics, vol. 91, s. 1944–1966.

³ Se Inspektionen för socialförsäkringen, Sju dagars karens i sjukförsäkringen för egenföretagare, Rapport 2013:10.

sjukförsäkringen. Det är därför högst troligt att kvinnor och män påverkas olika av förslaget. Detta bör belysas i konsekvensutredningen.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av rättsliga experten Johan Ragnesten. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: överdirektören Fredrik Rosengren, rättschefen Michael Erliksson, enhetschefen Pia Gustafsson, enhetschefen Eva Samakovlis, sektionschefen Peter Ljungqvist och analytikern Daniel Hallberg.

Katrin Westling Palm